

Experiències

El Portal de Biblioteques Especialitzades
espanyoles i els ODS de l'Agenda 2030





Natividad MUNTANER

Unitat de Projectes.
Secció Xarxa de Biblioteques.
Consell de Mallorca
nmuntaner@conselldemallorca.net

Article rebut l'abril del 2022;
revisat el maig del 2022

DOI <https://doi.org/10.34810/Itemn73id405368>

El Portal de Biblioteques Especialitzades espanyoles i els ODS de l'Agenda 2030

Resum: Les biblioteques especialitzades poden ser alia- des en les polítiques per a la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, ja que com a serveis per a tota la ciutadania contribueixen al desenvolupament personal, al benestar social i al desenvolupament sostenible i garanteixen l'accés a la informació i al coneixement en totes les àrees del coneixement. El Portal de Biblioteques Especialitzades va ser creat el 2020 per la Comissió Tècnica de Cooperació de Biblioteques Especialitzades del Consell de Cooperació Bibliotecària, juntament amb la Subdirecció General de Coordinació Bibliotecària. Recull la informació sobre aquestes biblioteques, la seva activitat i facilita la localització dels centres a través d'un mapa interactiu. Aquest portal és la principal eina de visibilització de les biblioteques especialitzades i del foment de la col·laboració i la generació d'aliances entre diferents biblioteques. És un exemple inspirador de la implicació de les biblioteques en l'Agenda 2030.

Paraules clau: biblioteques especialitzades, Consell de Cooperació Bibliotecària, Agenda 2030, ODS, Portal de Biblioteques Especialitzades.

El Portal de Bibliotecas Especializadas españolas y los ODS de la Agenda 2030

Resumen: Las bibliotecas especializadas pueden ser aliadas en las políticas para la consecución de los objetivos de desarrollo sostenible, puesto que como servicios para toda la ciudadanía contribuyen al desarrollo personal, al bienestar social y al desarrollo sostenible y garantizan el acceso a la información y al conocimiento en todas las áreas del conocimiento. El Portal de Bibliotecas Especializadas fue creado en 2020 por la Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas del Consejo de Cooperación Bibliotecaria junto con la Subdirección General de Coordinación Bibliotecaria. Recoge la información sobre estas bibliotecas, su actividad y facilita la localización de los centros a través de un mapa interactivo. Este portal es la principal herramienta de visibilización de las bibliotecas espe-

cializadas y del fomento de la colaboración y generación de alianzas entre diferentes bibliotecas. Es un ejemplo inspirador de la implicación de las bibliotecas en la Agenda 2030.

Palabras clave: bibliotecas especializadas, Consejo de Cooperación Bibliotecaria, Agenda 2030, ODS, Portal de Bibliotecas Especializadas .

The website of Spanish Specialized Libraries and the SDGs of the 2030 Agenda

Abstract: Specialized libraries can be allied in the policies for the achievement of the Sustainable Development Goals as a service for all citizens, they contribute to personal development, social welfare and sustainable development and guarantee access to information and knowledge in all areas of knowledge. The Specialized Library Portal was created in 2020 by the Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas of the Consejo de Cooperación Bibliotecaria with the Subdirección General de Coordinación Bibliotecaria. It gathers information about these libraries, their activity and also facilitates the location of the centers through an interactive map. This portal is the main tool for the visibility of specialized libraries and the promotion of collaboration and the generation of alliances between different libraries. It is an inspiring example of the involvement of libraries in the 2030 Agenda.

Keywords: specialized libraries, 2030 Agenda, SDG, libraries websites.



Introducció

Les biblioteques, ja siguin públiques, universitàries, escolars, nacionals o especialitzades, són essencials per a la consecució de l'Agenda 2030 que va acordar l'Assemblea General de les Nacions Unides al setembre del 2015 perquè ningú no quedi relegat. Són la garantia del dret a l'accés a la informació, a la cultura i al coneixement i tenen un impacte directe tant en la vida de les persones com en la recerca, la innovació, la preservació i la difusió del patrimoni cultural. Tot i això, les biblioteques no apareixen esmentades en cap dels disset Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que abasten el desenvolupament econòmic, ambiental i social, per la qual cosa l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) va treballar perquè l'accés a la informació i el coneixement a través de les biblioteques fos un mitjà pel qual les persones aconseguixin el seu propi desenvolupament.

L'IFLA, juntament amb altres organitzacions del món de la cultura i la informació, va aconseguir que l'accés a la informació, la protecció del patrimoni cultural, l'alfabetització universal i l'accés a les tecnologies de la informació i la comunicació quedessin recollits en el marc de l'Agenda 2030. Així trobem aquests aspectes vinculats a l'ODS 16. Promoure societats justes, pacífiques i inclusives i la seva meta 16.10. Garantir l'accés públic a la informació i protegir les llibertats fonamentals, de conformitat amb les lleis nacionals i els acords internacionals i a l'ODS 11. Aconseguir que les ciutats siguin més inclusives, segures, resilents i sostenibles que a la meta 11.4 assenyalada específicament l'únic esment al patrimoni de tot el document: Redoblar els esforços per protegir i salvaguardar el patrimoni cultural i natural del món. El 2016, l'IFLA va publicar *Acceso y oportunidades para todos: cómo contribuyen las bibliote-*

El Grup de treball Biblioteques i Agenda 2030 centra el seu treball en quatre línies: visibilitzar les biblioteques, no deixar ningú enrere, crear serveis amb perspectiva d'Agenda 2030 i recollida i anàlisi de dades.

cas a la Agenda 2030 de las Naciones Unidas, on es recullen exemples de contribució de les biblioteques per a cada un dels ODS.¹

A Espanya, FESABID (Federació Espanyola de Societats d'Arxivística, Biblioteconomia, Documentació i Museística), d'acord amb el Programa internacional de promoció i defensa de la professió (International Advocacy Programme o IAP) de l'IFLA, promou a escala nacional accions de sensibilització destinades a professionals, a l'Administració i als ciutadans per tal de conscienciar sobre el paper de les biblioteques en la consecució dels ODS.² L'any 2017, en el si del Consell de Cooperació Bibliotecària (CCB) es va crear el Grup de treball Biblioteques i Agenda 2030 amb representants de les diferents Comissions Tècniques de Cooperació (CTC), la Subdirecció General de Coordinació Bibliotecària i la FESABID, que centra el seu treball en quatre línies: visibilitzar les biblioteques, no deixar ningú enrere, crear serveis amb perspectiva d'Agenda 2030 i recollida i anàlisi de dades. Aquest grup du a terme accions de sensibilització amb la finalitat que les biblioteques siguin part de l'estratègia espanyola de desenvolupament per a la implantació de l'Agenda 2030, com és la participació en fòrums de les administracions públiques i altres entitats civils o la col·laboració amb la Fundació Musol <<https://www.musol.org/es/>>

1. *Acceso y oportunidades para todos: cómo contribuyen las bibliotecas a la Agenda 2030 de las Naciones Unidas*. [Países Bajos]. IFLA. 2016. <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all-es.pdf> [Consulta: 04/02/2022].
2. Sellés Carot, Alicia. "La Agenda 2030 como marco de acción y sensibilización para las bibliotecas". *Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios*, núm. 120, (julio-diciembre 2020), p. 8-21.

a través del projecte formatiu de sensibilització Biblioteques sostenibles desenvolupat a diverses comunitats autònomes. També participa en trobades professionals, com és el seminari Las bibliotecas y los Objetivos de Desarrollo Sostenible de la Agenda 2030, dins la celebració de l'Any Iberoamericà de les Biblioteques el 2021. Ha elaborat el tríptic i el fullet *La implicación de las bibliotecas españolas en la Agenda 2030*, on es recullen bones pràctiques i s'analitza el grau d'implicació de les biblioteques espanyoles.³

Els ODS són globals i transversals i la seva consecució depèn de la seva transformació en realitat en l'àmbit local, és a dir, estan vinculats a l'habilitat dels governs locals de promoure un desenvolupament territorial inclusiu, integrat i sostenible. Cal que els governs siguin conscients de les fonts d'informació del seu territori per poder implantar polítiques sostenibles efectives.

1. Les biblioteques especialitzades i la vinculació amb l'Agenda 2030

Les biblioteques especialitzades són essencials, o haurien de ser-ho, per al desenvolupament de l'Agenda 2030. Si bé és cert que existeix una gran varietat de tipologies i situacions, es pot afirmar que aquestes biblioteques abasten tots els camps del coneixement, es troben per tot el territori, tenen fons únics sobre temes molt concrets, que fins i tot formen part del patrimoni bibliogràfic, i disposen de personal qualificat capaç de proporcionar assistència professional en la consecució d'informació pertinent i de qualitat. Per la seva especialització es poden considerar les dipositàries i gestores d'informació essencial per a l'avanç

universal cap a un veritable desenvolupament sostenible.

Està demostrat que les comunitats que tenen accés a informació rellevant estan més ben posicionades per erradicar la pobresa en tots els àmbits i, per tant, facilitar la prosperitat de les persones. L'accés públic a la informació especialitzada, fiable i de qualitat, permet prendre decisions informades que poden ajudar a millorar la vida individual i col·lectiva, i propiciar així la prosperitat social.

Els ODS són transversals, com ho són les matèries que tracten, per la qual cosa les biblioteques especialitzades poden ser considerades col·laboradores tant en les activitats de sensibilització com en les pròpies accions. És ben segur que només creant consciència social sobre la importància dels ODS i la seva rellevància per a les comunitats locals s'aconseguirà l'increment del compromís de la ciutadania i dels governants per implicar-se activament en la seva realització. Cal la implicació i la participació d'organitzacions socials des de l'àmbit públic, privat i acadèmic. Compartir el coneixement des de diversos àmbits i perspectives possibilita l'avanç general.

Però, primer de tot, cal conèixer quins centres existeixen, és a dir, cal visibilitzar les biblioteques especialitzades per poder demostrar la seva contribució a l'Agenda 2030 i que siguin incorporades als plans de desenvolupament sostenible dels governs. La situació de les biblioteques especialitzades espanyoles és molt diversa i les polítiques públiques varien d'unes comunitats autònomes a unes altres, tal com ha quedat demostrat als informes elaborats per la CTC de Biblioteques Especialitzades del CCB.

Certament, manquen exemples de pràctiques integrades i sistematitzades d'inclusió de la

3. Grupo de Trabajo Bibliotecas y Agenda 2030 del CCB. *La implicación de las bibliotecas españolas en la Agenda 2030*. Madrid: Ministerio de Cultura y Deporte, 2021. https://www.libreria.culturaydeporte.gob.es/libro/la-implicacion-de-las-bibliotecas-espanolas-en-la-agenda-2030_5396/ [Consulta: 10/01/2022]

L'accés públic a la informació especialitzada, fiable i de qualitat, permet prendre decisions informades que poden ajudar a millorar la vida individual i col·lectiva.

perspectiva de l'Agenda 2030 a les polítiques bibliotecàries, però es pot destacar que el CCB inclou la perspectiva de l'Agenda en matèria d'igualtat a les convocatòries del Sello CCB <<https://www.ccbiblio.es/sello-ccb/>> des de l'any 2019. Així, el 2021 guanyà en la modalitat de biblioteques especialitzades el projecte *Transformar la mirada: la visibilidad de las mujeres a través del fondo de la Biblioteca Joaquim Folch i Torres y el Museu Nacional d'Art de Catalunya*, vinculat principalment als ODS 4, 5, 10, 16 i 17, que destaca per visibilitzar les obres i les dones artistes, conjugar la presència i la virtualitat i la col·laboració amb altres institucions.⁴

D'exemples de la contribució i implicació de les biblioteques especialitzades espanyoles amb els ODS en trobem al Mapa del Sello del CCB <<https://www.ccbiblio.es/mapa-sello-ccb/>>, el qual recull els projectes guanyadors i finalistes i els ODS vinculats, i a la publicació ja esmentada *La implicación de las bibliotecas españolas en la Agenda 2030*. Aquesta relació la trobem a totes les dimensions del desenvolupament sostenible: Persones (ODS 1 a 5), Prosperitat (ODS 7 a 11), Planeta (ODS 6 i 12 a 15), Pau (ODS 16) i Aliances (ODS 17). N'és un exemple el *Directorio de la Energía: directorio de fuentes de información sobre energía* <<http://directoriodelaenergia.es>>, guanyador del Sello CCB 2018, presentat per la Xarxa de Biblioteques d'Energia: Comitè de Documentació Energètica i realitzat col·laborativament per institucions públiques

i privades amb la finalitat de facilitar l'accés a informació de qualitat sobre energia per promoure el desenvolupament sostenible i millorar la vida de les persones (ODS: 3,4,5,6,7,9,11, 13 i 15). El projecte guanyador del Sello CCB 2019, *Paseos Saludables: Proyecto de inclusión social y comunitaria desde la biblioteca del Hospital Universitario Severo Ochoa y el Archivo Municipal de Leganés* <https://www.ccbiblio.es/wp-content/uploads/3_GanadorSello2019_BEsp_PaseosSaludables.pdf> amb el propòsit d'inclusió del col·lectiu de persones grans a través del foment de la salut i la col·laboració entre institucions, està relacionat principalment amb els ODS 3, 4, 10,16 i 17.

2. El Portal de les Biblioteques Especialitzades espanyoles i els ODS

La CTC de Biblioteques Especialitzades es va constituir el 12 de març del 2008, a les Jornades de Cooperació Bibliotecària celebrades a Jaca, amb tres objectius: fer un informe diagnòstic de les biblioteques especialitzades a les diferents comunitats autònomes, elaborar propostes per a la millora biblioteques especialitzades i impulsar la cooperació entre els diferents tipus de biblioteques especialitzades.

La feina feta durant aquests anys ha estat essencial per poder desenvolupar el Portal de les Biblioteques Especialitzades. Així, durant els primers anys es va treballar en la definició de biblioteca especialitzada, l'establiment d'una tipologia i, finalment, en la creació d'una primera llista de matèries per tal de poder crear un mapa interactiu per localitzar les biblioteques segons la temàtica dels fons, a banda de la ubicació geogràfica. Una vegada actualitzat el Directori de biblioteques espanyoles, a partir del

4. Es pot consultar el projecte a https://www.ccbiblio.es/wp-content/uploads/Sello2021BibliotecasEspecializadas_Ganador.pdf i el vídeo de presentació a <https://www.youtube.com/watch?v=egtax89DVQ>

compromís signat el 2016 per totes les administracions autonòmiques de dur a terme l'actualització anual, i adaptat a les necessitats per poder generar un mapa interactiu, es va recollir informació relativa a la tipologia i a les matèries de cada un dels centres a partir d'un formulari. També es va contactar amb les xarxes de biblioteques especialitzades existents. Finalment, es va considerar que tota aquesta informació era d'interès general i, per tant, ha d'estar a l'abast de tothom a Internet: així es va decidir crear el Portal de Biblioteques Especialitzades.

Aquest portal forma part del Pla de visibilitat per a les biblioteques especialitzades i s'emmarca dins l'objectiu de comunicar el valor de la biblioteca dins el III Pla estratègic del CCB 2019-2023.⁵ Des de l'any 2019, la CTC treballa juntament amb la Subdirecció General de Coordinació Bibliotecària del Ministeri de Cultura i Esport per al seu desenvolupament, manteniment i actualització.

La creació del Portal s'ha desenvolupat en dues fases. En una primera fase es va crear una seu

Imatge 1. Portal Biblioteques Especializadas

Consejo de Cooperación Bibliotecaria

EL CONSEJO ACTIVIDAD SELLO CCB CONTACTA NOVEDADES

[Twitter](#)

[« Volver a CTC bibliotecas especializadas](#)

PORTAL BIBLIOTECAS ESPECIALIZADAS

INICIO BIBLIOTECAS ESPECIALIZADAS FONDOS REDES EXPERIENCIAS INNOVADORAS ACTUALIDAD DOCUMENTOS & RECURSOS

La Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas se constituyó el 12 de marzo de 2008 durante las Jornadas de Cooperación Bibliotecaria celebradas en Jaca al constatar la necesidad de que esta tipología bibliotecaria, tan fragmentada y diversa, dispusiera de un instrumento que ayudase a los centros a visibilizar sus fondos y servicios y también para que, dentro de las particularidades de cada uno, se comenzase a elaborar una política común que armonizara las distintas actuaciones profesionales.

Objetivos

- Elaborar un informe diagnóstico de las bibliotecas especializadas en las distintas Comunidades Autónomas.
- Estudiar y elaborar propuestas para la mejora de las bibliotecas especializadas.
- Impulsar la cooperación entre los diferentes tipos de bibliotecas especializadas.

5. *III Plan estratégico del Consejo de Cooperación Bibliotecaria 2019-2023: bibliotecas en igualdad*. [Madrid: Ministerio de Cultura y Deporte]. 2019. <https://www.ccbiblio.es/wp-content/uploads/III-Plan-Estrat%C3%A9gico-CCB-def.pdf> [Consulta: 05/02/2022].

web específica, <www.bibliotecasespecializadas.es>, que es va presentar públicament el 17 de desembre del 2020, la qual recull tota la informació i consta dels següents apartats:

- Presentació.
- Què són les biblioteques especialitzades.
- Fons que ofereixen, així com una relació dels principals projectes que faciliten l'accés als fons patrimonials i un recull de catàlegs col·lectius temàtics.
- Principals xarxes de biblioteques especialitzades, amb la denominació, dades de contacte i enllaç web.
- Reculls d'experiències innovadores i bones pràctiques, i un formulari perquè les biblioteques puguin comunicar experiències. Proporciona accés al Mapa del Sello CCB, al Grup de Treball Biblioteques i Agenda 2030 i als Laboratoris Bibliotecaris.
- Actualitat, amb notícies relacionades o d'interès sobre biblioteques especialitzades i convocatòries professionals.
- Repositori de documentació i recursos sobre biblioteques especialitzades.

En una segona fase s'ha elaborat el Mapa de Biblioteques Especialitzades, presentat públicament a la sessió informativa del CCB al X Congrés Nacional de Biblioteques Públiques a Las Palmas de Gran Canaria els dies 10, 11 i 12 de novembre. Aquest mapa està inserit a la primera pàgina del portal web i està vinculat internament al Directori de Biblioteques Espanyoles, per la qual cosa és una eina viva. En un principi recollí les 892 biblioteques que contestaren el qüestionari sobre la tipologia i les matèries destacades als seus fons; aquesta resposta representa el 39% del total de les biblioteques especialitzades que figuraven al directori. El nombre de biblioteques incloses creix constantment, ja que ofereix la possibilitat de noves incorporacions i la modificació

de dades mitjançant un formulari o per correu electrònic. Permet localitzar les biblioteques navegant pel mapa o fent servir els paràmetres de cerca, sols o combinats: nom de la biblioteca, tipologia, matèries, titularitat, comunitat autònoma i província.

De cada biblioteca s'ha elaborat una fitxa informativa que permet un millor posicionament web de la biblioteca als cercadors d'Internet, la qual cosa el converteix en una potent eina de visibilització.

Saber quines biblioteques especialitzades hi ha, on s'ubiquen i de què tracten els seus fons és un primer pas en la millora de la visibilitat i per posar a l'abast de tota la ciutadania, ja siguin experts o no, l'ampli patrimoni documental, que sovint passa desapercbut, no només pel seu valor historicopatrimonial, sinó pel valor informacional, de recerca i d'investigació. És a dir, és una eina per a l'accés universal a la informació i un primer impuls per poder dur a terme veritables polítiques de millora de les biblioteques. A l'*Informe Global. Situación de las bibliotecas especializadas en España: directorios y catálogos colectivos autonómicos* es constata la manca de visibilitat de les biblioteques especialitzades i dels seus fons als sistemes bibliotecaris de cada una de les comunitats autònomes i les diferents solucions aportades i es remarca la necessitat d'aquest portal.⁶

El portal pot fomentar la col·laboració i la generació d'aliances entre biblioteques fent visibles biblioteques que poden ser aliades en determinats projectes comuns o experiències innovadores; és el cas dels Laboratoris Bibliotecaris: espacios para la creación y experimentación colectiva <<https://labsbibliotecarios.es/>>, on els professionals de les biblioteques poden reflexionar,

6. Fernández Miedes, Luisa Inmaculada; Muntaner Sans, Natividad. *Informe Global. Situación de las bibliotecas especializadas en España: directorios y catálogos colectivos autonómicos*. Madrid: Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas, 2021. <https://www.ccbiblio.es/wp-content/uploads/Informe-Global-Catalogos-y-Directorios-Bibliotecas-Especializadas-2022.pdf> [Consulta 24-03/2022]



debate i compartir recursos i experiències relacionades amb la participació ciutadana a les biblioteques. També donen visibilitat a les xarxes de biblioteques especialitzades i la seva contribució als ODS la Xarxa de Biblioteques i Arxius del CSIC <<http://bibliotecas.csic.es/>>, que posa en accés obert la seva producció científica o RECIDA (Red de Centros de Información y Documentación Ambiental) <<http://recida.net/>>, xarxa centrada en la sostenibilitat ambiental a les biblioteques que fomenta la col·laboració entre biblioteques de l'Administració i les d'àmbit privat i que amb la *Guía Acciones ODS* Recida difon activitats i recursos destinats al món educatiu per sensibilitzar sobre els ODS.

Saber quines biblioteques especialitzades hi ha, on s'ubiquen i de què tracten els seus fons és un primer pas en la millora de la visibilitat.

Malgrat no disposar d'indicadors bibliotecaris en els quals es visibilitzi de manera clara la contribució de les biblioteques en els seguiments nacionals dels ODS i les seves metes, el Portal de Biblioteques Especialitzades es pot considerar una mostra del compromís amb l'Agenda 2030 i amb l'objectiu de millo-



rar la societat a partir de la creació, la difusió, l'organització i la preservació del coneixement. Aquest compromís forma part del pla estratègic del CCB, en el qual estan representades les administracions, entitats privades i entitats del món bibliotecari, i es basa en la col·laboració a mantenir-les amb la finalitat que les biblioteques puguin tenir un impacte positiu sobre la societat per tal de facilitar la creació i l'accés al coneixement. Es relaciona especialment amb:

- la meta 11.4. Redoblar els esforços per protegir i salvaguardar el patrimoni cultural i natural del món, donant visibilitat als fons especialitzats i destacant els seus valors.
- la meta 16.10. Garantir l'accés públic a la informació i protegir les llibertats fonamentals, de conformitat amb les lleis nacionals i els acords internacionals, donant a conèixer biblioteques, catàlegs i projectes de digitalització, així com els fons especialitzats d'accés públic, com poden ser les biblioteques virtuals de Sanitat o d'Energia.
- i l'ODS 17. Enfortir els mitjans d'implementació i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sostenible i, especialment, amb la meta 17.17. Fomentar i promoure la constitució d'aliances eficaces a les esferes pública, publicoprivada i de la societat civil, aprofitant l'experiència i les estratègies d'obtenció de recursos de les aliances. Així ofereix una porta a la informació de les biblioteques especialitzades, tant per a la ciutadania com per als mateixos professionals de les biblioteques, partint de la col·laboració.

Gràcies a la visibilitat de les biblioteques poden sorgir noves aliances, projectes innova-

dors i col·laboracions entre biblioteques especialitzades, ja siguin de titularitat pública o privada, i entre aquestes i altres biblioteques i entitats de la mateixa comunitat. Només així podran ser part del processos de reflexió per tractar d'atorgar un paper específic a les biblioteques en el desenvolupament de l'Agenda 2030, als 17 ODS i a les 169 metes, sempre tenint present que les biblioteques especialitzades han d'alinear la seva funció de suport a les mateixes institucions amb les contribucions que cada institució faci respecte als ODS.

Bibliografia

III Plan estratégico del Consejo de Cooperación Bibliotecaria 2019-2023: bibliotecas en igualdad. [Madrid: Ministerio de Cultura y Deporte]. 2019. <https://www.ccbiblio.es/wp-content/uploads/III-Plan-Estrat%C3%A9gico-CCB-def.pdf> [Consulta: 05/02/2022].

Acceso y oportunidades para todos: cómo contribuyen las bibliotecas a la Agenda 2030 de las Naciones Unidas. [Países Bajos]. IFLA. 2016. <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all-es.pdf> [Consulta: 04/02/2022].

Fernández Miedes, Luisa Inmaculada; Muntaner Sans, Natividad. *Informe Global. Situación de las bibliotecas especializadas en España: directorios y catálogos colectivos autonómicos.* [Madrid]: Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas, 2021. <https://www.ccbiblio.es/wp-content/uploads/Informe-Global-Catalogos-y-Directorios-Bibliotecas-Especializadas-2022.pdf> [Consulta: 24-03/2022].

Grupo de Trabajo Bibliotecas y Agenda 2030 del CCB. *La implicación de las bibliotecas españolas en la Agenda 2030.* Madrid: Ministerio de Cultura y Deporte, 2021. https://www.libreria.culturaydeporte.gob.es/libro/la-implicacion-de-las-bibliotecas-espanolas-en-la-agenda-2030_5396/ [Consulta: 10/01/2022].

Sellés Carot, Alicia. "La Agenda 2030 como marco de acción y sensibilización para las bibliotecas". *Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios*, núm. 120, (julio-diciembre 2020), p. 8-21. ■